

ЩОБ ЛЕГШЕ І ПОВНІШЕ ЗАСВОЇТЬ ІНФОРМАЦІЮ, ПОТРІБНО МАТИ УЧНЕВІ НАВЧАЛЬНУ МОТИВАЦІЮ

Методи і прийоми підвищення навчальної мотивації школярів на уроках математики

Мирослава ДОЛИНЮК, викладачка методики навчання математики, Бродівський педагогічний коледж імені Маркіяна Шашкевича, Львівська обл.

Коли дитина працює на уроці з бажанням, то і результативність такої її роботи значно вища. Тож завдання педагога — формувати в учнів стійку мотивацію до навчання.

На прикладах математичних завдань авторка розкриває особливості впровадження в освітній процес методів і прийомів такої діяльності.

Основна мета освітньої галузі “Математика”, як визначено в Державному стандарті початкової освіти, — “формування математичної та інших ключових компетентностей; розвиток мислення, здатності розпізнавати і моделювати процеси й ситуації з повсякденного життя, які можна розв’язувати із застосуванням математичних методів, а також здатності робити усвідомлений вибір”. Реалізація мети можлива тільки за умови, що освітній процес психологічно комфортний для учнів, і вони мають стійку мотивацію до навчання, тобто внутрішню потребу задовольнити пізнавальний інтерес, пов’язаний з предметом. Високий рівень мотивації в учня формує мету, і його навчання стає активним, незалежним від учителя, переходить у самостійну цілеспрямовану діяльність.

Основні ознаки наявності інтересу до опанування предмета (за Г. І. Щукіною):

- позитивне ставлення до освітньої діяльності;
- наявність пізнавального компонента цієї емоції;
- безпосередній мотив до опанування предмета, породжений у ході його вивчення.

Процеси мислення, пам’яті, уваги стають ефективнішими, якщо їх супроводжує душевне хвилювання (радість, гнів, здивування тощо), тож важливо сприяти виникненню в учнів позитивних емоцій щодо роботи на уроці.

Варто також враховувати, що дітям цікаво виконувати завдання, які вимагають напруження, але ці

труднощі мають бути посильними. Неправомірне спрощення навчального матеріалу, невиправдано повільний темп його опанування, багаторазові повтори не сприяють розвитку пізнавального інтересу.

Основні методи формування пізнавального інтересу: дискусія, диспут, включення учнів у ситуацію особистого переживання успіху в навчанні чи в інші ситуації емоційно-моральних переживань (радість, задоволення, здивування тощо), метод опори на здобутий життєвий досвід, метод пізнавальної, дидактичної, рольової гри та ін.

Розглянемо деякі методи і прийоми, які позитивно впливають на формування навчальної мотивації молодших школярів на уроках математики.

Метод опори на здобутий життєвий досвід

Навчання, яке з освітньою метою актуалізує життєвий досвід учня, отримало назву **вітагенного**. Цей досвід учень набуває у родині, зі спілкування з оточенням, з книжок, ЗМІ тощо. Він є багатогранним, або **голографічним**.

Технології та прийоми вітагенного навчання (за Т. Волобуєвою):

- стартова актуалізація життєвого досвіду учнів;
- випереджальна проєкція викладання;
- додаткове конструювання;
- тимчасова просторова змістовна синхронізація освітніх проєкцій;

- вітагенні аналогії в освітніх проєкціях;
- “олюднення” об’єктів живої й неживої природи;
- творчий синтез освітніх проєкцій;
- творче моделювання ідеальних (умоглядних) освітніх об’єктів.

Наведемо приклади послугоування цими прийомами на уроках математики в початкових класах.

Приєм стартової актуалізації життєвого досвіду учнів

Суть прийому — з’ясувати, який запас знань на побутовому рівні мають діти до того, як почати вивчати тему. Так можна визначити інтелектуальний потенціал окремих учнів і колективу в цілому, створити психологічну установку на отримання і застосування нової інформації. Реалізувати прийом можна через такі форми діяльності:

- Пряма постановка питання — “Що ви знаєте про..”.
- Постановка проблемного питання у вигляді опису життєвої ситуації.
- Опора на письмові роботи учнів, у яких вони викладають свій життєвий досвід з наступним аналізом викладачем ступеня їхньої поінформованості в галузі навчальної дисципліни.
- Актуалізація запасу практичних умінь, звичок у тому чи іншому виді навчальної діяльності.

Приєм буде ефективним лише тоді, коли поставлені завдання й самі форми актуалізації життєвого досвіду відповідають віковим можливостям учнів, а робота супроводжується ситуацією успіху, що створює в дитини оптимістичну перспективу.

Наприклад

У 4-му класі при вивченні теми “Середнє арифметичне” можна запропонувати таку ситуацію.

У нашій школі оголошено конкурс — класи змагаються в успішності з математики. Нам треба визначити позицію класу в рейтингу. Перед вами лежать картки з оцінками учнів, наприклад: 6, 7, 7, 9, 9, 10. Які дані від нашого класу потраплять у шкільний рейтинг? Порівняйте їх з даними інших класів. Яке місце в рейтинговій таблиці займе наш клас? Від чого залежить ця позиція і як її підвищити?

Приєм “олюднення” об’єктів живої й неживої природи

Складання математичної казки сприяє розвитку в дітей творчих компонентів діяльності, характеристик

— Я готова, в мене вийшло,
я сенкан створила.
Ой, запитуйте скоріше,
бо чекать несила!

(Надіслала Н. Нарчинська, м. Жашків,
Черкаська обл.)

математичного мислення, інтересу до предмета, розуміння змісту математичних понять. Така діяльність має спрямовуватись на математичну підготовку й мовленнєвий розвиток учнів.

Складати казку можна з будь-якої математичної теми — “У королівстві геометричних фігур”, “Казка про дроби”, “Закони країни математики” тощо. Педагог і учні спільно планують сценарій, обирають суперечності, конфлікти чи протистояння моральних позицій персонажів, вирішують навчальні проблеми засобами евристичного пошуку. Учитель враховує пропозиції дітей, обов’язково відзначає їхній внесок у процес складання казки.

Приєм творчого синтезу освітніх проєкцій

Ураховуючи специфіку сприймання молодшими школярами інформації, навчальний матеріал з різних предметів необхідно інтегрувати. Текстові задачі на основі даних з різних галузей знання — не єдиний варіант такої інтеграції на уроках математики.

Наприклад

Під час опрацювання теми “Коло” у 2-му класі учням варто запропонувати скласти сенкан, використовуючи вивчені на уроці терміни (коло, радіус, діаметр).

Радіус.
Довший, коротший.
Проводити, вимірювати, відкладати.
З’єднує центр кола з його точкою.
Відрізок.

Учням 4-го класу, які вивчають тему “Дроби”, можна запропонувати скласти ребуси за таким принципом: у знаменнику вказати кількість букв у слові-підказці, а в чисельнику — скільки букв із цього слова, починаючи від його першої літери, необхідно взяти, щоб утворити слово-відгадку.

Наприклад

$$\frac{1}{4} \text{ краб} + \frac{2}{5} \text{ ручка} + \frac{1}{4} \text{ грибок}$$

(к + ру + г = круг)

Приєм творчого моделювання ідеальних освітніх об’єктів

Учитель пропонує дітям уявити, що до класу прийшов новий учень, який не знає теми, над якою зараз

Поспішайте передплатити “Учитель початкової школи” на 2020 рік

Заощадьте до **20%** — оформіть передплату
на сайті upsh.com.ua

Відкрийте дітям світ разом із журналами
“УПШ” та “Джміль”

Індекси для передплати
на пошті:

89869 журнал “УПШ”

68604 комплект “УПШ” + “Джміль”

Якщо маєте запитання,
телефонуйте:
067-504-50-22,
або звертайтеся на e-mail:
books@dvsvit.com.ua

